

Opmerkelijke toename van de azuurwaterjuffer in het Kralingse Bos

Garry Bakker [ecoloog, bureau Stadsnatuur Rotterdam; g.bakker-bsr@nrm.nl]

Sinds 2003 wordt door bureau Stadsnatuur Rotterdam jaarlijks (met uitzondering van 2007) een inventarisatie uitgevoerd van de libellen in het Kralingse Bos. Deze inventarisatie vindt plaats in opdracht van Gemeentewerken Rotterdam, Werf Kralingen-Crooswijk, de beheerder van het gebied. Thans worden zeventien oeverlocaties driemaal per seizoen geteld (Bakker & Andeweg 2011). Door consequent op dezelfde plaatsen te kijken ontstaat in de loop der jaren een goed beeld van de veranderingen die de libellenfauna doormaakt. Deze veranderingen vormen een indicatie voor de ecologische kwaliteit van een watergang, poel of plas.

Een opvallende constatering voortvloeiend uit de inventarisaties is de opmars van de azuurwaterjuffer (*Coenagrion puella*) in het Kralingse Bos. De azuurwaterjuffer is een klein blauw juffertje, kenmerkend voor de zandgronden en het duingebied. In Hoek van Holland, bijvoorbeeld, is het een vaste verschijning bij duinmeertjes. De soort lijkt sterk op de variabele waterjuffer (*C. pulchellum*), die kenmerkend is voor de laagveen- en kleigebieden van West-Nederland.

In 2003 werd voor het eerst melding gemaakt van een azuurwaterjuffer in de omgeving van het gebied, te weten langs de nabijgelegen Boezem (K. van der Krieke *in litt.*). Een jaar later werd ook een exemplaar tijdens de monitoringrondes in het Kralingse Bos opgemerkt. In 2005 waren het er zeven, in 2006 twaalf en in 2009 vijf. Alle waarnemingen werden gedaan in een relatief klein gebied ten noorden van de Kralingse Plas, waarbij het zwaartepunt lag rond een watergang in de zogenaamde Wolvenvallei. In 2010 werden hier onverwachts 254 exemplaren van de azuurwaterjuffer geteld, waarmee het zowaar de op twee-na talrijkste soort in het gebied

was tijdens de monitoring. Alleen het lantaarntje (*Ischnura elegans*) en de kleine roodoogjuffer (*Erythromma viridulum*) lieten hogere aantallen zien.

Opmars zet door

In het voorjaar van 2011 zette de opmars van de soort zich voort. Op 19 mei 2011 werden door de auteur maar liefst 477 azuurwaterjuffers geteld. Niet eerder werd een dergelijk hoog aantal van deze soort in het Kralingse Bos vastgesteld. De grootste concentratie bedroeg 125 exemplaren op enkele vierkante meters oever. Dit bewijst dat het om dieren gaat die in dit water zijn opgegroeid. De volgende dag werden door Remko Andeweg tijdens zoniger en warmer weer in dezelfde watergang tientallen exemplaren waargenomen die in tandem eitjes aan het afzetten waren.

Niet alleen werden in 2011 op één dag al bijna twee keer zoveel exemplaren gezien als tijdens het gehele seizoen 2010, ook was de soort aanwezig op nieuwe plaatsen, zoals aan de oostkant langs de golfbaan en langs de zuidoever van de Kralingse Plas. Op verschillende plaatsen vloog de soort samen met de van oudsher algemener in het gebied voorkomende variabele waterjuffer; een situatie die men niet vaak tegenkomt.

Een reden voor de toename in het Kralingse Bos kan gezocht worden in een verbetering van de waterkwaliteit en een toename van bepaalde ondergedoken waterplanten in verschillende watergangen. Ook andere soorten van rijk begroeide, matig voedselrijke wateren, zoals de viervlek (*Libellula quadrimaculata*) en vroege glazenmaker (*Aeshna isoceles*), laten de laatste twee jaar in het gebied ongekend hoge aantallen zien, met gemakkelijk tientallen exemplaren op een dag. Daarbij speelt de aanwezigheid van een zandfractie in de waterbodem (als gevolg van

vroegere opspuiting) vermoedelijk mee als reden voor vestiging van deze soorten.

Ook in de NMR-collectie

De azuurwaterjuffer is vermoedelijk nooit algemeen geweest in Rotterdam, getuige de verspreidingskaarten in *De Nederlandse Libellen* (Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie 2002). Toch is er wel een Rotterdams exemplaar aanwezig in de NMR-collectie, verzameld op 18 mei 1936 op de locatie van de huidige Entreporthaven (catalogusnummer NMR 9952-0082). Dat de azuurwaterjuffer op meer plaatsen in de stad aan een opmars bezig is, blijkt onder andere uit de waarneming van drie exemplaren in 2010 in het Zuiderpark, eveneens op een locatie samen met variabele waterjuffer. ◀

Literatuur

- Bakker, G. & R.W.G. Andeweg, 2011 - Monitoring Flora en Fauna Kralingse Bos - Resultaten 2010 - bSR-rapport 161. bureau Stadsnatuur Rotterdam, Rotterdam
- Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie, 2002 - *De Nederlandse Libellen* (Odonata) - Nederlandse Fauna 4, Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis

▲ Azuurwaterjuffer, Kralingse Bos, Rotterdam, 19 mei 2011. (Garry Bakker)